

פרקי אבות
דברי חכמים

PIRKEI AVOT

CUVINTELE DE ÎNȚELEPCIUNE
ȘI ÎNVĂȚĂTURILE PĂRINȚILOR
DIN TRADIȚIA IUDAICĂ

Ediție îngrijită de:
RABI CHAIM STERN

Cuvânt-înainte de:
RABI DAVID H. LINCOLN

Traducere din limba engleză de:
MIHAI VALENTIN VLADIMIRESCU

EDITURA HERALD
București

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE [9]

PREFĂȚĂ [11]

GLOSAR [12]

Avot 1 [14]

Avot 1:1 [15] ☆ Revelația [16]

Avot 1:2 [18] ☆ Bunătatea iubitoare [19]

Avot 1:3 [20] ☆ Plantarea [21]

Avot 1:4 [23] ☆ Ospitalitatea [23]

Avot 1:5 [24] ☆ Săracii [25] ☆ Trei opinii despre femei [26]

Avot 1:6 [27] ☆ Prietenia [28]

Avot 1:7 [30] ☆ Amăgitorii [30]

Avot 1:8 [31] ☆ Mita [32]

Avot 1:9 [34]

Avot 1:10 [35]

Avot 1:11 [36] ☆ Tovărășia [37]

Avot 1:12 [38] ☆ Bufonii [39]

Avot 1:13 [40]

Avot 1:14 [41]

Avot 1:15 [42] ☆ L'shon hara [43]

Avot 1:16 [45]

Avot 1:17 [46] ☆ Tăcerea [47]

*Avot 1:18 [50] ☆ Dreptatea și mila [51] ☆ Nelegiuiți și
sfinți [51] ☆ Dreptii [51] ☆ Despre adevăr [53] ☆ Pacea [54]*

ÎNȚELEPTII 1 [55]

Avot 2 [65]

Avot 2:1 [66]

Avot 2:2 [68] ☆ Munca [69]

Avot 2:3 [71] ☆ Trădătorii [71]

Avot 2:4a [72] ☆ Compasiunea [73]

Avot 2:4b [74] ☆ Conviețuirea cu alții [75]

Avot 2:5 [76]

Avot 2:6 [78]

Avot 2:7 [79]

Avot 2:8a [81]
Avot 2:8b [82]
Avot 2:9a [83]
Avot 2:9b [84]
Avot 2:10 [85] ☆ Insulta și rușinea [86]
Avot 2:11 [88] ☆ Pasiunile [89] ☆ Asuprirea, necinstea [89]
Avot 2:12 [92] ☆ Proprietatea privată [93]
Avot 2:13 [94] ☆ Rugăciunea [95]
Avot 2:14 [96] ☆ Muștrarea [97]
Avot 2:15 [98]
Avot 2:16 [99]

ÎNȚELEPȚII 2 [100]

***Avot 3* [118]**

Avot 3:1 [119]
Avot 3:2a [120]
Avot 3:2b [121]
Avot 3:3 [123]
Avot 3:4 [124]
Avot 3:5 [125] ☆ Unde este dată Tora [125]
Avot 3:6 [127]
Avot 3:7 [129]
Avot 3:8 [131]
Avot 3:9 [132]
Avot 3:10a [134] ☆ Unde este Dumnezeu? [135]
Avot 3:10b [136] ☆ Vocea lui Iacob [136]
Avot 3:11 [137] ☆ Știind și făcând [138]
Avot 3:12 [139]
Avot 3:13 [140]
Avot 3:14 [142]
Avot 3:15 [144] ☆ Alegerea [145]
Avot 3:16 [146]
Avot 3:17[a] [148] ☆ Dincolo de litera legii [149]
Avot 3:17[b] [150]
Avot 3:18 [151]

ÎNȚELEPȚII 3 [152]

***Avot 4* [182]**

Avot 4:1 [183]
Avot 4:2 [185]

Avot 4:3 [186] ☆ Toată lumea pe care o avem [186] ☆
O jumătate de pâine [187]

Avot 4:4 [188]

Avot 4:5 [190] ☆ Învățând și împlinind Tora [191]

Avot 4:6 [193] ☆ Onorând Tora [193] ☆ Doi învățăcei [194]

Avot 4:7 [195] ☆ Judecători și judecată [196]

Avot 4:8 [198] ☆ Compromisul [198]

Avot 4:9 [200] ☆ Respectarea Torei [200] Suferința și
darurile ei [201]

Avot 4:10 [202] ☆ Sfătuire în privința Creației [202]

Avot 4:11 [204]

Avot 4:12 [206] ☆ Banditul și Înțeleptul [207]

Avot 4:13 [209] ☆ Trei nume [210]

Avot 4:14 [211]

Avot 4:15 [212] ☆ Necazul [213]

Avot 4:16 [215] ☆ Moartea și doliul [216] ☆ Ce poate atinge
moartea [217]

Avot 4:17 [219] ☆ O prefigurare [220]

Avot 4:18 [221]

Avot 4:19 [222]

Avot 4:20 [223] ☆ Predarea Torei [224]

Avot 4:21 [226]

Avot 4:22 [227] ☆ Pe scurt [228]

ÎNȚELEPTII 4 [228]

Avot 5 [257]

Avot 5:1 [258]

Avot 5:2 [260] ☆ De la Noe la Avraam [260] ☆ Perspectivă [260] ☆

Cei doi care au umblat cu Dumnezeu [261] ☆ Porumbelul [261] ☆

Parteneri [261] ☆ Trupuri și cărămizi [262] ☆ Un copil

s-a născut [262] ☆ Două capete ale unei frânghii [263] ☆

Binecuvântarea [263] ☆ Alungați [264] ☆ Judecată [265]

Avot 5:3 [267] ☆ Avraam, Isaac, Satana – Ultima încercare [267]

Avot 5:4 [269]

Avot 5:5 [270]

Avot 5:6 [272] ☆ Șapte lucruri [273]

Avot 5:7 [274] ☆ Șapte lucruri ascunse [275] ☆ Vorbirea
atentă [275]

Avot 5:8 [276] ☆ Justiția în cauzele capitale [277]

Avot 5:9 [281]
Avot 5:10 [283] ☆ Patru [284]
Avot 5:11 [285] ☆ Trei [286]
Avot 5:12 [287]
Avot 5:13 [288] ☆ *Tzedakah* [289]
Avot 5:14 [291]
Avot 5:15 [292]
Avot 5:16 [293] ☆ Iubire și ură [294]
Avot 5:17 [296]
Avot 5:18 [297]
Avot 5:19 [298]
Avot 5:20 [300] ☆ Un sentiment de rușine [301]
Avot 5:21 [302]
Avot 5:22 [303]
Avot 5:23 [304] ☆ Pe scurt [304]

ÎNȚELEPTII 5 [305]

***Avot* 6 [307]**

Avot 6:1 [308] ☆ Păzitorii [309]
Avot 6:2 [310] ☆ Cui i s-a dat Tora [311]
Avot 6:3 [313]
Avot 6:4 [315] ☆ Secolul al II-lea e.n.: în vremea persecuției [315] ☆
Cei zece martiri, I [315] ☆ Cei zece martiri, II [316] ☆ Cei
zece martiri, III [318] ☆ Cei zece martiri, IV [318] ☆ Cei
zece martiri, V [320] ☆ Cei zece martiri, VI [321] ☆ Cei zece
martiri, VII [321] ☆ Cei zece martiri, VIII [322] ☆ Cei zece
martiri, IX [322] ☆ Cei zece martiri, X [323]
Avot 6:5 [325]
Avot 6:6a [326]
Avot 6:6b [327]
Avot 6:7 [328]
Avot 6:8 [329]
Avot 6:9 [330]
Avot 6:10 [331]
Avot 6:11 [332] ☆ Pe scurt [332]

LUCRĂRI CITATE SAU CONSULTATE [334]

CUVÂNT-ÎNAINTE

Pirkei Avot – Cuvintele de înțelepciune și învățăturile Părinților din tradiția iudaică – este una dintre cele mai îndrăgite două, trei cărți din literatura religioasă a poporului evreu. Din moment ce acest popor a fost numit „Poporul Cărții”, o astfel de afecțiune din partea sa nu este un compliment de neluat în seamă. Există nenumărate comentarii la această carte, de care ne putem folosi din plin. Este cu atât mai remarcabil faptul că ediția actuală ne poate oferi atât de multe perspective, referințe și informații. Profesori, studenți, dar și publicul larg vor găsi în volumul de față un instrument neprețuit pentru o examinare mai profundă a acestui text extraordinar.

Pirkei Avot 5:15 ne spune că „patru tipuri de oameni stau în fața înțelepților”, acești oameni fiind comparați cu obiecte care se regăsesc în fiecare bucătărie. Unul dintre acestea este un burete. Rabinul Chaim Stern, autorul lucrării de față, subliniază că *Mișna* „nu descrie în mod explicit cele patru tipuri, lăsând totul la judecata noastră”. Cititorului îi va fi evident că dintre cele patru categorii, cele patru „tipuri de oameni”, rabinul Stern trebuie comparat cu „buretele care absoarbe totul”.

Personalitate marcantă în rândurile evreilor americani, rabinul Stern ne oferă beneficiul remarcabilei sale capacități de înțelegere, deoarece această lucrare nu reprezintă doar o traducere și un comentariu, ci și o explorare profundă a cadrului și a învățăturilor rabinilor din tradiția fariseică, tradiție care a stat la baza iudaismului în cele două milenii care au urmat.

Suntem norocoși să trăim într-o epocă însetată de cunoaștere; în astfel de vremuri, disponibilitatea textelor în limba engleză permite tuturor să „învețe despre Cel Veșnic”.

Pirkei Avot aduce mesajul său de moralitate și viață etică nu numai lumii evreiești, ci și unei comunități mai largi. Bazat pe istoria și moralitatea evreiască, mesajul său are un caracter universal.

Comentariul la *Avot* semnat de distinsul cercetător creștin R. Travers Herford, între alții, este o dovadă suficientă a acestui adevăr.

Deoarece aceste capitole (*Avot* este împărțit în 6 capitole) abundă în observații pline de înțelepciune și în reguli practice pentru a trăi o viață virtuoasă și împlinită, ele ocupă un loc special în serviciul sinagogal. Întrucât multe cărți de rugăciuni conțin „Perek”, acesta a fost mult timp recitat – câte un capitol pe săptămână – de către credincioși ca o formă de rugăciune în după-amiezile de Șabat. Mulți dintre noi îl studiem în grupuri sau în săli de clasă, deoarece popularitatea sa depășește multe alte lucrări de instruire morală din tradiția noastră.

Cred că această lucrare se va bucura de o primire bună în comunitatea religioasă, întrucât îmbină cercetarea și inspirația. Rabinii tuturor curentelor iudaice pot reflecta asupra faptului fericit că această *Mișna* este extrem de neobișnuită într-o anumită privință. Simplu spus, nu există adevărate diferențe de opinie sau argumentări în privința multelor afirmații din *Pirkei Avot*. În această lucrare suntem cu toții una, un popor unit în dragostea de învățătură și de adevăr, în căutarea înțelepciunii și călăuzirii în arta de a trăi.

Bogatele izvoare pe care rabinul Stern le-a adunat și le-a organizat se vor dovedi valoroase nu numai pentru publicul larg, pentru care a a fost scrisă această carte, dar și pentru rabini și pentru cercetătorii oricărei alte confesiuni religioase.

Fie ca lucrarea rabinului Stern să reprezinte un instrument pentru o mai bună cunoaștere a Torei și pentru aprecierea ei.

Rabinul David H. Lincoln
Senior Rabin
Park Avenue Synagogue
New York, New York

PREFAȚĂ

La sfârșitul secolului al III-lea e. n., rabinul Iuda Prințul a compilat tradițiile legale și morale ale poporului evreu într-un cod oficial numit *Mișna*, care a devenit ghidul juridico-religios al iudaismului și, în cele din urmă, a constituit baza *Talmudului*. La scurt timp după finalizarea corpului principal al *Mișnei*, la acest cod a fost adăugat un tratat numit *Pirkei Avot* care nu era dedicat problemelor de drept, ci căutării și practicării înțelepciunii și eticii. A devenit foarte repede cel mai cunoscut și cel mai îndrăgit tratat al *Mișnei* și a fost în cele din urmă inclus în cartea de rugăciuni; până în zilele noastre se găsește în fiecare carte evreiască de rugăciuni și este citit și studiat cu devoțiune.

Deși există foarte multe comentarii la *Pirkei Avot*, totuși lucrarea de față este neobișnuită.

Iată ce conține:

- O nouă traducere integrală a textului;
- Un comentariu explicativ al editorului, din mai multe izvoare;
- Pasaje din *Talmud* și din *Midraș* referitoare la înțelepții menționați în text;
- Pasaje din *Talmud* și din *Midraș* care completează temele din text;
- Note de referință.

Rezultatul este o imagine de ansamblu a gândirii iudaismului rabinic fariseic în timp ce se forma și dădea naștere iudaismului care a înflorit până în vremurile moderne, imagine ce rămâne fundamentală pentru înțelegerea iudaismului până în zilele noastre.

Mai mult: îi oferă cititorului (sau învățătorului) un set bogat de învățături de bază referitoare la subiecte care ating viața fiecărui om. Speranța noastră este că această lucrare va îmbogăți viața spirituală a cititorului.

Rabinul Chaim Stern
Senior Rabin
Temple Beth El
Chappaqua, New York

Avot 1

○ NOTĂ

Capitolul 1 stabilește cadrul pentru toată lucrarea *Pirkei Avot*. Începe prin prezentarea Înțelepților ale căror cuvinte formează conținutul întregii opere. Autoritatea Înțelepților este astfel urmărită până la revelația de pe Sinai: Tora orală provine din aceeași sursă ca și Tora scrisă. În acest fel este validată și confirmată întreaga *Mișna*, căreia *Avot* îi servește drept introducere.

Autoritățile menționate în Capitolul 1 reprezintă principalele figuri remarcabile ale secolului I î. e. n și ale secolului I e. n., perioada în care fariseii au căpătat cea mai mare influență și autoritate. A fost o perioadă aventuroasă și creativă, dar și una de conflict și de tulburări. Perioada dominației romane asupra Iudeii a început la mijlocul secolului I î. e. n. În timpul următorului secol și jumătate, iudaismul a intrat în renaștere sub îndrumarea Înțelepților fariseici; s-a născut creștinismul; iar primul mare război împotriva Romei (66–73 e. n.) s-a încheiat prin învingerea evreilor și distrugerea Templului. Acesta este cadrul Capitolului 1, deși se face foarte puțin simțit atunci când citim cuvintele Înțelepților.

*

*Pasaje suplimentare referitoare la Înțelepții ale căror afirmații sunt prezentate în acest capitol încep mai jos, cu subcapitolul **Înțelepții 1**.*

מֹשֶׁה קִבַּל תּוֹרָה מִסִּינִי וּמִסָּרָה
 לַיהוֹשֻׁעַ, וְיֵהוֹשֻׁעַ לַזִּקְנִים, וְזִקְנִים
 לַנְּבִיאִים, וְנְבִיאִים מִסָּרָה לַאֲנָשִׁי
 כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה.
 הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים:
 הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין,
 וְהֶעֱמִידוּ תַלְמִידִים הֶרֶב,
 וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה.

Moise a primit Tora pe Sinai și i-a dat-o
 lui Iosua, Iosua [a dat-o] bătrânilor, iar
 bătrânii profeților. Iar profeții au dat-o
 membrilor marii adunări. Ei au spus
 trei lucruri:

Fii răbdător și reținut în judecata ta.
 Formează mulți discipoli.
 Construiește un gard pentru Tora.

Moise a primit Tora – nu toată Tora, ci doar atât cât a putut să primească. Fiecare generație primește Tora potrivit propriilor sale capacități.

Membrii marii adunări – ei i-au urmat lui Ezra la sfârșitul secolului al V-lea î. e. n. Se știe foarte puțin despre ei. *Talmudul* (*Berachot* 33a) pune pe seama lor compunerea unor părți din slujbă.

☆ *O lecție de umilință:* „Revelația lui Dumnezeu a avut loc pe Muntele Sinai deoarece acesta este cel mai mic dintre munți.” (*Talmud Megillah* 29a)

☆ *O lecție de universalitate:* „Tora a fost revelată în pustie deoarece pustia este un loc care nu aparține nimănui și prin urmare este un loc al tuturor. Tora aparține oricui vrea să o aibă.” (potrivit *Midraš*, *Mechilta* la *Ieșirea* 19:2)

Răbdare și reținere în judecată – se referă doar la situația care necesită o analiză extinsă (vezi 5:8) (*Midrash Shemuel*). Cu alte cuvinte, arată o judecată bună atunci când ai de-a face cu alții, evitând pripa, nerăbdarea, încăpățânarea etc. (ARN)

Un gard – este mai bine să ai o viță de vie înconjurată de un gard. Dar nu da gardului mai multă importanță decât lucrurilor pe care le înconjoară: dacă va cădea gardul, totul se va pierde. (ARNB)

✧ Nu construi un sistem rigid în care nu mai există libertate, dar păstrează, totuși, niște hotare bine definite. Înțelepții au creat un sistem „primar de avertizare” care să ne ajute să nu încălcăm *Mitzvot*; de exemplu, din moment ce munca în Șabat este interzisă, și mânuirea uneltelor de muncă este interzisă, la rândul ei.

REVELAȚIA

1. *Iar când se pogora Moise din Muntele Sinai... el nu știa că pielea feței sale strălucea... (Ieșirea 34:29).* De la ce îi veneau lui Moise acele străluciri de slavă? Rav Iuda bar Neemia spune: „Atunci când Moise scria Tora, a rămas puțină cerneală în condei și s-a atins pe cap cu ea.” (*Midrash Tanschuma* la *Ieșirea* 34).

2. *Atunci a scos Moise poporul din tabără în întâmpinarea lui Dumnezeu și au stat la poalele muntelui. (Ieșirea 19:17)*

Rabinul Abdimi bar Chama bar Chassa a spus: „aceasta ne învață că Cel Sfânt a ridicat muntele deasupra poporului lui Israel, l-a ținut ca pe un butoi întors invers și le-a spus: «Primiți Tora și vă va fi bine; altfel, acesta va fi locul vostru de îngropare».” (*Talmud Shabbat* 88a)

3. Rabinul Iohanan a spus: când vocea divină s-a făcut auzită pe Muntele Sinai, s-a împărțit în 70 de limbi omenеști, astfel încât întreaga lume să o poată înțelege. Rabinul Tanchuma a spus: toți cei aflați la Muntele Sinai – bătrâni și tineri, femei, copii și prunci – au auzit glasul lui Dumnezeu potrivit posibilității lor de înțelegere. Chiar și Moise a înțeles doar potrivit puterii sale de înțelegere, după cum se spune (*Ieșirea* 19:19): *Și Moise grăia, iar Dumnezeu îi răspundea cu glas*, cu un glas pe care Moise îl putea suporta. (*Midrash Exodus Rabbah* 5:9)

4. Dumnezeu i-a spus lui Israel: „pentru că m-ai văzut cu multe înfățișări, să nu crezi că sunt mai mulți dumnezei. Întotdeauna este același Dumnezeu – *Eu sunt Dumnezeul tău veșnic.*” (*Ieșirea* 20:2)

Rabinul Levi a spus: Cel Sfânt le-a apărut ca o oglindă în care se pot reflecta multe chipuri: mii de oameni privesc la ea, iar ea privește la

toți. Deci, atunci când Cel Sfânt a grăit poporului lui Israel, cu toții au simțit că Dumnezeu le grăia fiecăruia în parte și de aceea se folosește singularul (*ibid.*) – *Eu sunt Dumnezeul tău veșnic*.¹ (*Midrash Pesikta de Rav Kahana* 109b–110a)

5. *Cel veșnic a grăit cu voi față către față pe munte (Deuteronomul 5:4)*. Rabinul Iohanan a spus: o mie de oameni privesc la statuie, iar fiecare gândește: „Statuia privește la mine”. Tot astfel Cel Sfânt privește la fiecare israelit și spune: *Eu sunt Dumnezeul tău cel veșnic*...² Rabinul Levi a spus: poți învăța aceeași lecție din viața de zi cu zi. O singură voce poate pătrunde în zece urechi, dar zece voci nu pot intra într-o singură ureche. Cu toate acestea, Dumnezeu aude rugăciunile tuturor creaturilor ca și cum ar fi o singură rugăciune, după cum se spune (*Psalzii* 65:2): *O, Doamne, care auzi rugăciunea, către Tine tot trupul va veni*. Nu spune „rugăciunile”, ci „rugăciunea”. (*Pesikta Rabbati* 100b).

6. *Eu sunt Dumnezeul tău cel veșnic (Ieșirea 20:2)*. Întrucât Dumnezeu i-a apărut lui Israel pe mare ca un luptător în timpul bătăliei, pe Sinai ca un scrib învățând Tora, în zilele lui Solomon ca un tânăr, iar în timpul lui Daniel ca un bătrân plin de milă, Cel Sfânt a avut grijă să le spună: întrucât mă vedeți sub multe înfățișări diferite, să nu credeți că sunt mai mulți dumnezei. Sunt doar Eu: Eu sunt cel de pe mare, Cel de pe Sinai, Cel de pretutindeni. *Eu sunt Dumnezeul tău cel veșnic*. (*Midrash Tanchuma*, Yitro; *Mechilta*, B'shalach, Shira, 4)

¹ יהוה אחד, *Elohecha*, „Dumnezeul tău” este la singular.

² יהוה אחד, *Elohecha*, „Dumnezeul tău” este la singular.

Avot 1:2

שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשִּׁירֵי כְּנֶסֶת

הַגְּדוֹלָה. הוּא הָיָה אוֹמֵר:

עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה,

וְעַל גְּמִילוּת חֶסֶדִים.

Simeon cel Drept¹ a fost unul dintre (ultimii) membri (ai) marii adunări.

El spunea:

Lumea se sprijină pe trei lucruri:

Pe Tora,

Pe venerare,

Pe faptele de bunătate iubitoare.

Pe Tora – cele trei fundamente indicate aici (există și alte formulări în alte părți) sunt revelația (tradiția legii și a înțelepciunii pe care am primit-o), viața spirituală (venerarea/Serviciul sinagoga din Templu) și iubirea aproapelui. Iar ele sunt toate interconectate. (CS)

☆ Odată, pe când rabinul Tarfon, rabinul Iose Galileanul și rabinul Akiba se aflau împreună în Lida, s-a pus întrebarea: ce este mai de seamă, studiul sau practica? Tarfon a spus „practica”, Akiba a spus „studiul”. Ei au concluzionat: „Studiul este mai important pentru că duce în cele din urmă la practică”. (*Midrash Sifrei la Deuteronom 41*)

☆ Lumea este o minge suspendată în spațiu și ceea ce o pune în mișcare este suflarea Torei din gurile înțelepților – asemenea unui balon care plutește purtat de curenții de aer (potrivit lui Duran).

Faptele de bunătate și dragoste – odată, pe când rabinul Iohanan ben Zakkai ieșea din Ierusalim, rabinul Iosua, care îl însoțea, a văzut Templul în ruine. „Vai nouă”, s-a plâns, „că locul în care Israel a aflat ispășire pentru păcatele sale este părăsit”. „Nu plânge, fiul meu!”, a spus Iohanan, „mai avem un alt mijloc de ispășire la fel de bun – faptele de bunătate și dragoste, după cum se spune (*Osea 6:6*): *Iubire statornică doresc, iar nu jerfă*.” (ARN)

¹ Aproximativ secolul III î. e. n., Mare Arhiereu între 219–199.

☆ *Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși* (Leviticul 19:18). Rabinul Akiba spune: acesta este marele principiu al Torei. Ben Azzai spune: *Aceasta este cartea neamului lui Adam... Dumnezeu i-a făcut după chipul Său* (Facerea 5:1). Acesta este un principiu și mai mare, pentru că atunci nu poți spune „întrucât mă disprețuiesc, îl pot disprețui și pe aproapele meu; întrucât mă ocărăsc pe mine și celălalt poate fi ocărat”. Rabinul Tanchuma a spus: [Ben Azzai are dreptate, pentru că] dacă faci asta, trebuie să știi că, de fapt, chipul făcut după imaginea lui Dumnezeu îl disprețuiești. (*Talmudul ierusalmitan, Nedarim 9:4; Genesis Rabbah 24*) [vezi 3:14]

BUNĂTATEA IUBITOARE

1. Rabinul Simlai a tălmăcit: Tora începe și se sfârșește cu bunătatea iubitoare. Începe cu un act de iubire, după cum se spune (*Facerea 3:21*): *Iar Dumnezeu cel Veșnic le-a făcut îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat*. Și se încheie cu un act de iubire, după cum se spune (*Deuteronomul 34:6*): *și Dumnezeu l-a îngropat (pe Moise) în vale* (*Talmud Sotah 14a*).

2. Rabinul Elazar a spus: bunătatea iubitoare este mai mare decât caritatea, după cum se spune (*Osea 10:12*): *semănați fapte bune și veți culege rodul iubirii statornice*. Putem să mâncăm sau să nu mâncăm ceea ce semănăm, însă în mod sigur mâncăm ceea ce culegem.¹

Iar Rabinul Elazar a spus: Caritatea se desăvârșește numai prin bunătatea iubitoare pe care o presupune, după cum se spune (*ibid.*): *semănați fapte bune și veți culege rodul iubirii statornice* (*Talmud Sukkah 49b*).

¹ חסד, *chesed*, este „bunătate iubitoare”; צדקה, *Tzedekah*, este atât „justețe”, cât și „caritate”. Aceasta exprimă punctul de vedere al rabinului Elazar; semănăm צדקה și culegem rodul lui חסד.